

2. Boychuk, T., Golubeva, M., Levandovsciy, O. & Voychyschyn, L. (2010) Osnovy diagnostychnykh doslidzhen u fizychniy reabilitatsii [Fundamentals of diagnostic research in physical rehabilitation]. Lviv, 2010. (in Ukrainian).
3. Goliaka, S.K., Halickaya, N.Ye & Mykytas, M.V. (2013) Profilaktyka poruschen postavy u scholyariv [Prevention of disturbance of posture among schoolchildren]. Hkerson, 2013. (in Ukrainian).
4. Dyachenko, A.A. (2010) Korekcia poruschen postavy ditey molodshchogo schkilnogo viku z poslablenym zорom zasobamy fizychnogo vykhovznnaya [Correction of violations of the posture of children of elementary school age with diminished vision by means of physical education] Extended abstract of PhD dissertation (Social Communication). Vernadsky National Library of Ukraine, Kiev. (in Ukrainian).
5. Petrovich, V.V. (2010) Korekcia sagitalnogo profilyu postavy ditey molodshchogo schkilnogo viku zasobamy fitbol-gimnastyky [Correction of sagittal profile of posture of children of junior school age by means of fitball-gymnastics] Extended abstract of PhD dissertation (Social Communication). Vernadsky National Library of Ukraine, Kiev. (in Ukrainian).
6. Sydorko, Oleg, Kindzera, Anna, Ostrovscya, Natalya (2014) Ozdorovche plavannya yak zasib profilaktyky poruschen postavy ditey serednogo schkilnogo viku : Problemy aktyvizatsii rekreaciyno-ozdorovchoi diyalnosti naselennya. Materialy IX Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastyu, 2014 (pp.88-92). Lviv (in Ukrainian).

УДК 378.147:373.3

Горбенко М.І. Лой Б. І.
Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ .

В статті розглядаються проблеми і перспективи підготовки майбутніх вчителів початкових класів до фізичного розвитку молодших школярів. Здійснено аналіз літератури, що розкриває зміст ключових понять, «всебічний гармонійний розвиток» та «фізичний розвиток». Представлено погляди науковців щодо підготовки майбутніх вчителів початкових класів до фізичного виховання молодших школярів, та розвитку здоров'язберігаючого середовища в навчальних закладах. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі та педагогічній практиці, науково обґрунтовано основні педагогічні періоди професійної підготовки учителів початкових класів.

В роботі теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено зміст, поетапну методу та технологію підготовки майбутніх вчителів початкових класів до фізичного розвитку молодших школярів. Дослідження виконано відповідно до тематичного плану і загальної проблеми наукових досліджень ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Ключові слова: вчитель, молодші школярі, фізичне виховання, фізичний розвиток, здоров'я.

Горбенко Н.И. Лой Б.И. Подготовка будущих учителей начальных классов к физическому развитию младших школьников. В статье рассматриваются проблемы и перспективы подготовки учителей начальных классов к физическому развитию младших школьников. Осуществлен анализ литературы, который раскрывает содержание ключевых понятий, «всестороннее гармоничное развитие» и «физическое развитие». Представлены взгляды учёных по подготовке будущих учителей начальных классов к физическому воспитанию младших школьников, и развития здоровьесберегающей среды в учебных заведениях. Проанализировано состояние исследуемой проблемы в психолого-педагогической литературе и педагогической практике, научно обоснованы основные педагогические периоды профессиональной подготовки учителей начальных классов.

В работе теоретически обосновано и экспериментально проверено содержание, поэтапную методику и технологию подготовки будущих учителей начальных классов к физическому развитию младших школьников. Исследование выполнено в соответствии с тематическим планом и общей проблемой научных исследований ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды».

Ключевые слова: учитель, младшие школьники, физическое воспитание, физическое развитие, здоровье.

Gorbenko M.I., Loi B. The training of primary school teachers for the physical development of junior students.

In this article we discuss the problems and perspectives of education of future teachers of the primary school for the physical development of junior pupils.

The analysis of scientific literature that reveals the content of the main concepts (training of the teacher, health, healthy lifestyle, health saving environment, professional activity) was done.

During the research the pedagogical literature and pedagogical experience were used. The issue of the problem was analyzed. Our aim was conceptualize and experimentally verify the training methodology of future primary school teachers.

The paper theoretically substantiated and experimentally verified the content, step-by-step methodology and technology for preparing future primary school teachers for the physical development of younger schoolchildren. The study was performed in accordance with the thematic plan and the general problem of scientific research of the State Institution of Higher Education Institution "Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after Gregory Skovoroda".

Views of the scientists as to the training of a future primary school teacher to form a healthy lifestyle, valeological education and development of health saving environment in educational institutions are determined.

Specific requirements for training future teachers to creating health saving environment in primary schools aimed at

formation of competence of health saving culture are defined.

The evolution of the views of the representatives of scientific pedagogical thought about the preparation of future teachers of elementary school for the physical development of junior schoolchildren, conditionally allocated three main periods its institutionalization in the education system, which reflects the main features and dynamics of changes, expansion and complementary views of the classics of pedagogy and modern scholars on the psychological and pedagogical self-esteem, structure, functions and organizational forms of physical education of junior pupils.

Key words: a teacher, junior pupils, a physical training (education), a physical development, health.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни в житті українського суспільства, пов'язані з переходом до його демократичної моделі, позитивно вплинули на розвиток системи професійної підготовки майбутніх учителів у вищих і середніх навчальних закладах. Україна 19 травня 2005 року приєдналася до Болонської конвенції та зобов'язалася до 2010 року запровадити європейські стандарти вищої освіти.

В умовах реформування педагогічної освіти, впровадження багаторівневої підготовки педагогічних кадрів особливою актуальності набуває проблема підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці.

Важливого значення набуває професійна підготовка вчителя початкових класів, який закладає в дітях основи духовності, культури, фізичного розвитку, виховує в них любов до рідного краю, патріотизм. Створення і функціонування в структурі початкової освіти особливої системи знань про фізичний розвиток дітей молодшого шкільного віку вимагає від випускників вищого педагогічного навчального закладу готовності до їх реалізації у практичній діяльності. Особливою значущістю набуває проблема професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до фізичного розвитку молодших школярів. Виховання організованості і дисципліни високих моральних якостей, таких як порядність, чесність, відповідальне ставлення до праці - усе це завдання, які необхідно терміново вирішувати у вищій школі.

Специфічною особливістю виховання майбутніх учителів є відношення до занять з фізичного виховання та спортом, методикою викладання фізичної культури у молодших школярів.

В аспекті досліджуваної проблеми чимало напрацювань у галузі педагогіки і методики загальної і початкової освіти. Вивченню проблеми професійної підготовки вчителів у нових умовах, посилення ролі самостійної роботи студентів, впровадження активних методів та сучасних технологій навчання у вищих навчальних закладах присвячено дослідження: І. Зязюна, М. Ярмаченка, М. Євтуха, В. Мадзігона, І. Беха, Н. Бібік, Г. Тарасенко, Р. Хмелюк, О. Савченко, Л. Хоружної, В. Бураяка, В. Єрмолової, М. Тименка, Т. Люріної, М. Чобітько, та інших.

Проблема формування готовності майбутніх учителів до різноманітних видів діяльності була предметом дослідження М. Зубалія, Б. Ведмеденка, Є. Приступи, С. Сисоєвой, Л. Волкова, В. Яловича, О. Дубогай, С. Хоружого, В. Драчук та інші.

Аналізуючи систему освіти педагогів, автори приходять до висновку, що на практичні заняття по фізичному вихованню відводиться недостатньо часу. Це відповідно відображається на якості формування професійно значимих умінь та здібностей майбутнього вчителя, необхідністю організація педагогічної роботи студентів на молодших курсах педагогічних факультетів. Основним із засобів фізичного виховання молодших школярів є підготовка майбутніх учителів початкових класів до викладання фізичної культури в загальноосвітній середній школі.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану і загальної проблеми наукових досліджень ДВНЗ «Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, та експериментально перевірити зміст, поетапну методику та технологію підготовки майбутніх учителів початкових класів до фізичного розвитку молодших школярів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі та педагогічній практиці, науково обґрунтувати основні педагогічні періоди професійної підготовки учителів початкових класів.

2. Уточнити сутність понять дослідження «фізичний розвиток», «фізичні здібності», готовність майбутніх вчителів до формування фізичних здібностей молодших школярів».

3. Вивчити зміст, форми і методи підготовки майбутніх учителів початкових класів до фізичного розвитку молодших школярів.

Методологічною основою дослідження виступили головні концептуальні положення гуманістичної філософії про людину, особистість, її призначення як найвищої цінності суб'єкта відносин і розвитку; системно-структурний принцип пізнання педагогічних процесів, що передбачають їх цілісне бачення; основні положення щодо розвитку освіти в Україні, викладені в законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Національну доктрину розвитку освіти».

Теоретичною основою дослідження є твори основоположників світової педагогічної науки, видатні вітчизняних філософів і педагогів Г. Гегеля, Ф. Дістервега, Я. Коменського, Песталоцці, Г. Сковороди, П. Лесгафта, К. Ушинського, В. Сухомлинського; концепції розвитку освіти, навчання та виховання: В. Андрущенко, І. Беха, С. Гончаренко, В. Бураяка, В. Кременя, В. Сластьоніна, О. Сухомлинської.

Для вирішення поставлених завдань і перевірки висунутої гіпотези використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження:

1) теоретичні: аналіз психолого-педагогічної, філософської літератури з проблем дослідження; офіційних і нормативних документів, порівняння систематизація й узагальнення теоретичних даних, які дозволили визначити підходи до розв'язання поставленої проблеми, підготовки майбутніх учителів початкових класів до фізичного розвитку молодших школярів;

2) емпіричні: педагогічні спостереження, бесіди, анкетування, тестування, самооцінювання, вивчення умов навчального процесу та результатів практичної діяльності студентів, які дозволили виявити рівні сформованості професійної готовності майбутніх вчителів, педагогічний експеримент для виявлення ефективності розробленої моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до фізичного розвитку молодших школярів.

Результати дослідження. Фізичне виховання виникнувши на етапі становлення людського суспільства постійно виступало одним із необхідних умов як розвитку громадського виробництва, так і в житті самої людини. Специфічною особливістю фізичного виховання як громадського явища полягає в тому, що воно виконує таку важливу соціальну функцію, як розвиток фізичних здібностей людини.

В сучасній педагогіці немає єдиної думки та означеного трактування фізичного розвитку як педагогічного поняття. Суть цього поняття педагоги вважають лежить в медичній площині, однак це не так.

Поняття «всебічний гармонійний розвиток» і «фізичний розвиток» між собою мають багато спільного, але далеко не тотожні. Якщо поняття «всебічний гармонійний розвиток» відображає рівень удосконалення особистості людини, то поняття «фізичний розвиток» відображає характер становлення і розкриття потенцій людського організму. Поняття всебічного розвитку зв'язане також з різносторонністю і відноситься перш за все до людської особистості, в той час як фізичний розвиток зв'язаний відповідністю і в більшій мірі відноситься до людського організму, який визначає стійку відповідність його частин, органів, систем як єдиного цілого в їх динамічному розвитку під дією фізичного виховання [3, с. 5].

Фізичний розвиток є стрижневою проблемою теорії і практики виховання, особливо фізичного виховання. Фізичне виховання – це, перш за все, специфічний соціально організований педагогічний процес, цілеспрямований вплив педагога-вихователя з допомогою визначеної системи загальних і спеціальних засобів фізичної підготовки і вправ на фізичний розвиток людини з метою його фізичного удосконалення і в подальшому – всебічного гармонійного розвитку [3, с. 19].

Сучасний стан фізичного, психічного і морального здоров'я учнів загальноосвітньої школи викликає серйозні занепокоєння у фахівців. У дітей спостерігається ріст хронічних захворювань, у першу чергу серцево-судинної системи й опорно-рухового апарату. Відзначається збільшення кількості дітей з дефіцитом маси тіла і відхилення у психіці. Лише 12% молодших школярів мають високий рівень фізичного розвитку. В останні роки спостерігається негативна динаміка розвитку рухових якостей молодших школярів. Мінімальним рівнем знань, передбаченим комплексною програмою фізичного виховання, володіють усього 15% учнів. Незважаючи на те, що всі вчителі початкових класів і фахівці в галузі фізичної культури визнають важливість застосування фізичних засобів для вирішення завдань фізичного виховання молодших школярів, на практиці ж ці можливості повною мірою не реалізуються. Дана ситуація вимагає ретельного аналізу. Вищевказані факти говорять про те, що необхідно шукати раціональні шляхи вдосконалення фізичного виховання молодших школярів.

Зокрема, потрібно посилити технологічність навчання. Підтверджує цю позицію і точка зору Д.Б. Ельконіна: «В дійсності сьогодні необхідно не просто вдосконалювати зміст, форми, методи, засоби шкільного навчання, а потрібна докорінна зміна самої шкільної технології... Саме технології, а не техніки, розуміючи під першою внутрішню організацію програмного матеріалу, який підлягає засвоєнню, принципів та способів побудови процесу описаного матеріалу» [9, с. 100].

Етап початкового навчання є перехідним від звичного способу життєдіяльності в період дошкільного дитинства до способу, який домінує в режимі життєдіяльності молодшого, а потім і старшого підліткового віку. Основне завдання початкової школи – підготовка дітей до систематичного і цілеспрямованого предметного навчання, виховання моральних якостей, фізичний розвиток.

Дієвим засобом направленої дії на фізичний розвиток є фізичні вправи. У результаті застосування педагогічно-раціональної системи фізичних вправ досягається зміна функціональних властивостей організму людини, його фізичних можливостей. [7, с. 47]

Слід перебудувати систему цінностей з точки зору людиноцентризму, зразу ж побачимо, що розвиток людини, її здоров'я, зокрема фізичне, стануть найпріоритетнішими як для суспільства, так і для кожної людини. «Здоров'я – не все, але все без здоров'я – ніщо» (Платон).

Учителі початкових класів мають пам'ятати, що фізичний розвиток дитини не можливий без психічного розвитку. У психології розвиток розуміють як безперервний процес, що виявляється не тільки в кількісних, а і в якісних змінах людської істоти. У психічному розвитку, як зазначав Г.С.Костюк, кількісні зміни виявляються в збільшенні з віком кількості утворених навичок асоціацій, у зростанні кола уявлень, знань про навколишній світ, пасивного й активного кола уявлень, пам'яті тощо [5, с. 124]. Надзвичайно важливо, щоб інтелектуальний (психічний) розвиток дитини відповідав її фізичному розвитку. А це досягається фізичним вихованням. Одне із його завдань у сім'ї – розвинути у дітей рухові якості сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості. Систематичні фізичні вправи сприяють збільшенню резервів дитячого організму. [4, с. 29]

Зміни у завданнях сучасної школи порівняно з традиційною висунули відповідні вимоги до змісту навчальних програм та навчальних планів. Провідні вчені (В.І. Бондар, В.В. Раєвський, В.І. Маслов, А.В. Хутірський) підкреслюють необхідність переходу від засвоєння учнями великого обсягу знань до посилення їх практичної спрямованості шляхом розвитку особистісно значущих умінь та життєвих навичок на основі мінімальної теоретичної бази. Внаслідок цього увага педагогів звертається на створення такої бази за рахунок використання між предметних зв'язків при викладанні різних шкільних предметів. Не є виключенням у цьому плані й дисципліни «Фізична культура», «Основи здоров'я». Сьогодні фізичне виховання для учнів початкових класів практично зводиться до надання учням окремих рухових навичок і фізичних здібностей. При цьому методики, направлені на гармонійний розвиток усіх складових здоров'я і фізичний розвиток, на заняттях відсутні. Аналізуючи процес підготовки вчителя початкових класів на основі загально дидактичних принципів у ньому виділяють дві нерозривно пов'язані сторони: діяльність учителя і діяльність учнів. Враховуючи те, що від ефективності підготовки майбутнього вчителя початкових класів до фізичного виховання молодших школярів залежить стан здоров'я, фізичний розвиток, рівень працездатності, й навіть професійне майбутнє учнів, можна стверджувати, що якісне навчання з

цього предмета є важливою складовою умовою ефективності навчально-виховного процесу загалом. Від майстерності вчителя залежить рівень сформованості потреб школярів, їх інтересу до занять фізичною культурою.

Висновки. На основі вивчення змісту підготовки майбутніх вчителів початкових класів до фізичного розвитку молодших школярів, у структурі вищого педагогічного навчального закладу доведено, що вона є її ключовою складовою, яка вимагає від учителя професійно значущих знань, умінь і навичок, спеціальних якостей і здібностей для успішної організації фізичного виховання молодших школярів. Слід дбати про особистість, навчання і виховання якої наближене до її власних здібностей. Таке навчання базується на виявленні таланту кожного, на його розвитку, на пошануванні кожної дитини. Учителі і батьки повинні допомогти дитині самопізнати себе, саморозвинути, і тоді, ставши дорослою, людина максимально реалізується. Саме тому потрібно шукати можливості вдосконалення процесу фізичного виховання в школах за рахунок, з одного боку, оптимізації діяльності учнів, а з іншого – підвищення результативності роботи вчителів.

Література

- 1.Абдулина А.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе педагогического образования. – М., 1990. – 142 с.
- 2.Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения. – М., 1997.– 256с.
- 3.Гурвич С.С., Пинчук Е.О. Физическое воспитание студентов./ под. ред. Королева – К. "Вища школа" 1983 с.4-6.
- 4.Дубогай О. Фізична культура як складова здоров'я та успішного навчання дитини. – К.: Шкільний світ, 2006. – с.29-35.
- 5.Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Рад. школа, 1989. – 608 с.
- 6.Лернер И.Я. Процесс обучения и его закономерности. – М., 1980. – 96 с.
- 7.Педагог-лікар. Стаття Г. Кондрацької. Здоровий спосіб життя школярів як пед. проблема. – Львів, Вип. 15 с. 146.
- 8.Щербakov А. И. Психология личности учителя// Возрастная и педагогическая психология/ Под. ред. Петровського А.В. – М., 1973. – с.264-275.
- 9.Эльконин Б.Д. Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, 1989. – с. 100.

References

1. Abdulyna A.A. (1990) Obshhepedagoghycheskaja podghotovka uchytelja v systeme pedaghoghycheskogho obrazovanyja. M. 142 s.
2. Babanskyj Ju.K. (1997) Optymyzacyja processa obuchenija. M. 256 s.
3. Ghurvyeh S.S., Pynchuk E.O. (1983) Fyzycheskoe vospytanye studentov. pod. red. Koroleva – K. "Vyshha shkola" Pp.4-6.
4. Duboghaj O. (2006) Fyzichna kuljtura jak skladova zdorov'ja ta uspishnogho navchannja dytyny. K. Shkilnyj svit. Pp.29-35.
5. Kostjuk Gh.S. (1989). Navchaljno-vykhovnyj proces i psykhichnyj rozvytok osobystosti. K.: Rad. shkola, 608 p.
6. Lerner Y.Ja. (1980) Process obuchenija y egho zakonemernosty. M. 96 p.
7. Pedaghogh-likar. Stattja Gh. Kondracjkoji. Zdorovyj sposib zhyttja shkoljariv jak ped. problema. – Ljviv, Vyp. 15. 146 p.
8. Shherbakov A. Y. (1973) Psykhologhyja lychnosty uchytelja.Vozrastnaja y pedaghoghycheskaja psykhologhyja Pod. red. Petrovsjogho A.V. M. Pp. 264-275.
9. Elkonin B.D. (1989) Izbrannyye psihologicheskie trudyi Selected psychological works. M .: Pedagogy. Pp.100.

Горбенко М.І.

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький

державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Переяслав-Хмельницький, Україна

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ПЛАВАННЯ

У статті розглядаються особливості побудови занять з плавання зі студентами вищих закладів освіти та їх вплив на розвиток фізичних здібностей і функціональні можливості організму людини. Наведені результати дослідження щодо визначення динаміки розвитку фізичних здібностей та фізичної підготовленості студентів віком 18 та 19 років з урахуванням застосування засобів фізичної підготовки в процесі занять плаванням.

Ключові слова: плавання, фізичні здібності, студент, фізична підготовленість.

Горбенко Н. И. Развитие физических способностей студентов средствами плавания. В статье рассматриваются особенности построения занятий по плаванию со студентами высших учебных заведений и их влияние на развитие физических способностей и функциональные возможности организма. Приведенные результаты исследования по определению динамики развития физических способностей и физической подготовленности студентов в возрасте 18 и 19 лет с учетом применения средств физической подготовки в процессе занятий плаванием.

Ключевые слова: плавание, физические способности, студент, физическая подготовленность.

Mykola Gorbenko. Development of students' physical abilities by means of swimming. The article analyzes the current state of health and physical fitness of youth, a complex of problems concerning the development of sport and mass swimming in Ukraine, in particular, regarding the training of students of the country's ability to swim. The features of the construction of swimming classes with students of higher educational institutions and their influence on the development of physical abilities and functional capabilities of the human body are revealed. The intention to swim increases the culture of movements, allows more